

Energetska efikasnost predstavlja niz procesa i mjera koje se planiraju i provode, s ciljem korištenja minimalnih količina energije i zadržavanja istog ili postizanja većeg nivoa iskoristivosti proizvodnje. Pojednostavljeno, energetska efikasnost predstavlja upotrebu manje količine energije za obavljanje istih aktivnosti, odnosno funkcija (rasvjeta, pogon vozila, hlađenje ili grijanje prostora, proizvodni procesi i sl.). Bitna stvar jeste da energetska efikasnost ne predstavlja štednju energije, jer štednja uvijek vodi i do određenih negativnih popratnih efekata, već efikasno korištenje raspoloživih količina energije koje poboljšavaju uslove života i rada. Ukratko, najvažniji rezultat efikasnog korištenja energije su značajne novčane uštede i zaštita životne sredine.

U BiH se najveći dio električne energije proizvede u termoelektranama. Veći broj objekata je pušten u rad između 1955. i 1989. godine, tokom intenzivne izgradnje energetske objekata u BiH. Sve jedinice termoelektrana dimenzionirane su za rad s domaćim ugljenom čija energetska vrijednost je 8-12 MJ / kg (lignit) i 14-17 MJ / kg (crni ugljen). Energetska učinkovitost postojećih termoelektrana je vrlo niska, procjenjuje se na 30,5%, dok je razina emisija kiselih gasova vrlo visoka. Na primjer, koncentracija sumpornog dioksida u dimnim plinovima u termoelektrani Ugljevik je oko 15.000 mg / m³, dok je granična vrijednost EU 150 mg / m³.

Dalje, uzimajući u obzir da se sva tekuća goriva i prirodni plin uvoze, BiH uveliko ovisi o stranim izvorima energije. Biomasa se uglavnom koristi u stambenom sektoru za grijanje, ali sa vrlo niskom učinkovitošću. Oko 12% svih kućanstava u BiH priključeno je sistemom daljinskog grijanja. Oko 20% kućanstva ima vlastito centralno grijanje. Ostatak domaćinstava grije se pećima (UNDP, 2017). Procjenjuje se da je ukupna proizvodnja topline u sistemu daljinskog grijanja 6,1 PJ (IEA 2017), a ukupna potrošnja energije za grijanje u BiH je oko 64,9 PJ (Svjetska banka, 2017).

Indikativnim planom razvoja usvojenim 2009. godine navodi se da bi BiH do 2018. godine trebala da ima uštedu od minimalno 9% energije u odnosu na 1,1% utvrđenih indikativnim planom, što predstavlja uštedu od 12,47 PJ. Najviši cilj je postavljen pred industrijski sektor i iznosi 17%, a najveći potencijal u apsolutnom iznosu štednje je u sektoru građevinarstva, s obzirom na dominantan udio potrošnje energije u ovoj grani.

Međutim, iako imamo i tehnološki i ekonomski okvir, ipak znatno zaostajemo u ostvarivanju zacrtanih ciljeva, a posebno ukoliko se poredimo sa zemljama EU. Prema najsvježijim dostupnim podacima, preko 20% bruto nacionalnog dohotka u BiH troši se na energiju, što je u poređenju sa 6,1% u SAD-u ili 4,75 posto u zemljama EU zaista velik izdatak.

Što se tiče tehničkog okvira, tržište u BiH u pogledu opreme i materijala neophodnih za projekte energetske efikasnosti dobro je razvijeno i relativno zrelo za primjenu. Zbog bliskih

trgovinskih donosa BiH sa državama Zapadnog Balkana i EU, veliki izbor proizvoda tih zemalja je dostupan na domaćem tržištu. U BiH postoji desetak firmi koje se bave proizvodnjom i ugradnjom solarnih grijača vode. Domaći solarni grijači ugrađeni su uglavnom u BiH jer većina proizvođača nema potrebne certifikate za izvoz. Cijene ovih solarnih grijača vode su i do 50% manje u odnosu na proizvođače iz EU. Takođe, mnogo je kompanija koje proizvode PVC stolariju kao i izolacijske materijale za fasade, kao i onih koji proizvode učinkovite kotlove i peći za biomasu (pelet, drveni isječki i sl.), kao i LED diode. Međutim, iako u BiH postoje mjere, specifično kreirane za građevinarstvo i industriju, sa vrlo privlačnim periodom povrata investicija (3 do 10 godina), motivacija i interes krajnjih korisnika za energetske efikasnosti nije na zadovoljavajućem nivou, posebno zbog toga što je cijena energije još uvijek niska. Ali zbog političke situacije i neuređenog tržišta energentima, kao i zbog regionalnog i svjetskog uticaja u energetske sektoru, često dolazi do fluktuacije cijena energije i energenata, a to se značajno odražava na promjene cijena prirodnog gasa, nafte, a prošle godine i peleta.

Dakle, za intenziviranje projekata energetske efikasnosti motivacija krajnjih korisnika je presudna. Zbog toga program rada međunarodnih organizacija koje djeluju u BiH, kao i domaćih institucija, predviđaju sredstva za finansiranje mjera energetske efikasnosti i ulažu napore kako bi se promijenilo postojeće stanje. S ciljem poboljšanja stanja u ovoj oblasti, neophodno je privući privatni kapital i zaposliti domaću radnu snagu.

U proteklih nekoliko godina, u BiH je zabilježen značajan broj projekata, a posebno u segmentu energetske efikasnosti javnog sektora kroz poboljšanje kvaliteta vanjskih ovojnica zgrada, promjene sistema grijanja, zamjene starih i dotrajalih kotlova na fosilna goriva (najčešće lož ulje koje je uvezeno) sa novim kotlovima na obnovljive izvore energije (pelet, briket, i sl.).

Kombinacija pomenutih mjera uz investicije privatnog kapitala se tehnički može implementirati i finansijski opravdati, a društveno može biti itekako korisna i ekološki prihvatljiva. Tada bi imali situaciju da je kompletan lanac zatvoren na lokalnom nivou, a to donosi nova zapošljavanja, ekonomski rast i održivi i stabilni razvoj zajednice.

Oni koji troše najviše energije moraju da budu nosioci ove inicijative, ukoliko želimo da energetska efikasnost doživi pravu ekspanziju. Osim finansijske koristi, postoji i društvena korist u smislu smanjenja zagađujućih materija u zraku, poput čvrstih čestica i drugih gasova lokalnog karaktera, sa kojima se većina gradova u BiH susreće, i koji sve više dolaze do izražaja. Trenutno šira javnost u našoj zemlji nije dovoljno upućena u ovu problematiku, te tako i ne može biti dio samog procesa u onoj mjeri u kojoj je to potrebno.

Izvor: tacno.net